

Dünya Sağlık Örgütü'nün 1998 yılındaki başkanı Hiroshi Nakajima, "Herkes İçin Sağlık Altın Madalyası" ödül töreninde yaptığı konuşmada, "1959 yılında ülkesinin liderliğini üstlenen Cumhurbaşkanı, Küba gibi gelişmekte olan bir ülkede sağlık alanındaki kilit sorunun sağlık ya da hastalığın değil, açlığın, sosyal sefaletin ve cehaletin olduğunu, ... ayrımcılık ve temel insan haklarının inkâr edilmesinin, sağlıksız yaşamın biyolojik sefaletine yol açtığını" belirterek, bunlarla mücadele için gereğini yapan kişi olarak sözünü ettiği Fidel Castro'yu 25 Kasım 2016'da yitirdik. "Biz yenilirse kalker yine deneriz, diktatör yenilirse sonları olur" diyen ve Küba'da yoldaşlarıyla bunun gereğini yaptıktan sonra, o topraklarda eşitlikçi bir toplumsal yaşantı hedefine ulaşabilmek için halkına önderlik eden Fidel'in ölümü ile 20. yüzyılın efsane önderlikleri de son bulmuş oldu. Ülkesinin sınırlı kaynaklarına karşın, herkesin parasız olarak ulaştığı, yaşam alanlarında ve kamusal olarak örgütlenerek sunulan sağlık hizmetlerinin Küba'daki mimarı, "Herkes İçin Sağlık Altın Madalyası" sahibi Fidel, bununla da yetinmeyerek, Güney Amerika ve Afrika'nın birçok ülkesiyle de bu olanakları paylaşarak, sağlık ve insanlık tarihindeki yerini almıştır. Anısı önünde saygıyla eğiliyoruz.

Günümüz Türkiye'sinde ikili devlet yapısı bütün hatlarıyla belirgin hale geldi. Bunlardan ilki "normlar devleti" özelliği. Normlar devletinde hemen her şeyin bir kuralı var. Anayasa ve yasalarla belirlenmiş kurallar var. Bu durum daha önce de böyleydi. İkincisi ise "emir devleti" özelliği. Bu da istendiğinde, gerekli görüldüğünde kuralların kaldırılması, çuygulanmaması, devletin istediğine istediği gibi

davranabilmesi anlamına geliyor. Günümüzde ilkinde eklenen, yeni olan durum da bu. Türkiye'nin 2016 hali için tanımlanabilir bulduğumuz ikili devlet yapısının, tarihte ilk kez Nazizm'in kuruluşunda görüldüğü, kuruluşun ikili devlet yapısıyla sağlandığını ortaya koyan çalışmalar var. Bu kısa saptamanın ardından biz yine yaşadıklarımızı paylaşmaya, görünür kılmaya devam edelim istiyoruz.

Ne pahasına olursa olsun, "iktidarda kalma, iktidarını yitirme" halinin dayandığı en temel durumun, "yaptıklarının hesabını veremeyecek olma" korkusu olduğunu, tarihteki yaşanmış birçok örneğinden biliyoruz. Bu durumda iktidarı sürdürmenin en temel aracı olarak "rıza"nın yerini "zor, şiddet" almaya başlıyor. Türkiye'de de 15 Temmuz'da yaşanan 'asker kalkışması'nın önlenmesinin hemen arkasından yaşananları anımsarsak, ne kadarsa o kadar olan demokrasinin kural ve kurumlarının yerinde yellerin estiğini, insan hakları ihlallerinin çığ gibi büyüdüğünü, hem içeride hem de dışarıda doğrudan düşmanlıklar tanımlanarak kitlelerin konsolide edilmeye çalışıldığını görebiliriz. Rus uçağının düşürülmesinden sonra yaşanan ambargonun hizaya getirmesiyle özür dilemeye kadar giden, ardından da neredeyse dış politikada kuyrukçuluğa dönüşen tutumlar, AB'yi Suriyeli sığınmacılar ve üyelik başvurusunu geri çekip Şangay İşbirliği Örgütü'ne katılmak üzerinden tehdit edip, bir hafta, on gün bile geçmeden "yanlış anlaşıldık" açıklamaları, "Suriye'ye Esad'ı devirmek için girdik" açıklamasından 24 saat geçmeden atılan geri adımlar. Bunları da bir bütün olarak ele alırsak dış ilişkiler üzerinden "seçmene oynamanın"

olanaklarının da gitgide daraldığını söyleyebiliriz. Amerikan doları karşısında başta olmak üzere TL'nin hızlı değer kaybı, teknik adıyla devalüasyon, baş döndürücü bir hızda ilerlerken, çözüm olarak halka "dövizlerinizi bozdurun, onunla Türk lirası ve altın alın" çağrısı da iktidarın bir başka fotoğrafı. İktidarlara döneminde kamusal sözleşme ve yatırımları yabancı para birimi üzerinden yapan, yabancı yatırımcıları yüksek kâr vadedi ile yatırım yapmaya ikna ederken, hedefle ilgili açık olduğunda bunun hazineden tamamlanması sözünü verenler bugün büyük sıkıntılardır. Çünkü kur yükseldikçe, devalüasyon artıça TL cinsinden ödeme ve borçlar da paralel olarak artıyor.

Bu alanda yapılan inceleme sonuçları geçtiğimiz günlerde kamuoyu ile paylaşıldı. Buna göre, İstanbul Boğazi'ndeki üçüncü köprü ile araçların geçişi için yapılmakta olan tünel, İzmit Körfezi'ndeki köprü, Gebze-İzmir otoyolu ile İstanbul'daki üçüncü havaalanı projelerinin ihalelerindeki kamu garantilerinin toplamı 23.7 milyar ABD doları. Yalnızca son dört ay içinde yaşanan kur farkı nedeniyle bütçeden ayrıca 16.4 milyar ABD doları daha ödenecek. Kapitalizmin krizini aşabilmek için, çevre ülkelerden emperyalistlere kaynak aktarımının nasıl sağlandığının somut bir örneğini İzmit Körfezi'ne kurulan köprü üzerinden örnekleyelim: Bu projenin maliyeti hem doların TL değerine hem de ABD'deki enflasyona göre artacak biçimde düzenlenmiş. Köprü geçiş ücreti, otomobiller için, 88.75 TL olarak belirlenmişti. Halbuki işletmeciyeye garanti edilen bedel 35, KDV ile birlikte 41.30 ABD doları. Temmuz ayında bu bedelin karşılığı 119.77 TL idi.

Günlük 40 bin araç geçişi garantisinde köprüden geçen her bir araç 31.02 TL, geçmeyen her bir araç için de 119.77 TL ödeniyordu. ABD doları kuru 2.90 TL'den, 3.50 TL'ye yükseldiği günümüz fiyatlarına göre 35 ABD doları karşılığı 144.55 TL'ye yükseldi. Geçen her bir araç için devletin ödeyeceği fark 55.80 TL, geçmeyen her bir araç için de 144.55 TL oldu. Son dört aydaki kur farkı yaklaşık %21 artarken, şirkete bütçeden, cebimizden ödenecek bedel yaklaşık %79 artmış oldu. Ocak 2017 itibarıyla şirkete araç başına garanti edilen fiyat 40, KDV ile birlikte 47.2 ABD doları. Bu durumda, eğer hem kur 3.50 TL olarak, hem de geçiş ücreti 88.75 TL olarak sabit kalırsa, bütçeden-cebimizden şirkete geçiş yapan her bir araç için 76.45 TL, geçiş yapmayan her bir araç için de 165.20 TL ödenecek. Uluslararası sermaye yaptığı sözleşmeyle kârını en üst düzeyde tutmayı garanti altına alırken, kur farkı ile de kârının kârını, bonusunu alıyor. Bu, kapitalist emperyalist sistemde çarkın nasıl döndüğünü gösteren, bağımlı ülkelerden birinde yaşanan 'minik' bir örnek yalnızca. Bu küçük örneğin dışında daha niceleri var. Ne kadarımız haberdarız, ne kadarımız biliyoruz, bilen ve haberdar olanlardan ne kadarı "yeter artık, ödemek istemiyorum" diyebiliyor? Bilemiyoruz. Bununla birlikte, bunlar görünebilir bir sayıya ulaştığında toplum için çözümün de başlayacağını söyleyebiliriz.

Uluslararası sermayenin elinin Türkiye'nin cebinde olduğunun bu örneğinin ardından, Türkiye'de de devletin elinin halkın cebinde olduğunun bir örneğini paylaşmak istiyoruz. Geçtiğimiz günlerde, 2015 yılı sağlık harcamaları ile ilgili bilgiler TÜİK tarafından açıklandı. Buna göre, 2015 yılında, gayri safi yurtiçi gelirin %5.4'ü, 104 milyar 568 milyon TL, sağlık alanında harcanmış. Aynı yılın nüfusu dikkate

alındığında, kişi başına sağlık harcaması 1328 TL olarak gerçekleşmiş. 2015 yılı için toplam sağlık harcamalarının 96 milyar 785.7 milyon TL'si cari sağlık harcamaları için kullanılmış. Toplam cari sağlık harcamalarının da 20 milyar 265.1 milyon TL'si merkezi devlet (genel bütçe), 892.8 milyon TL'si yerel devlet, 54 milyar 464.5 milyon TL'si SGK, 2 milyar 364.5 milyon TL'si özel sigorta şirketleri, 2 milyar 395.2 milyon TL'si de kâr gütmeyen kuruluşlar başta olmak üzere, kişilere yönelik parasız sağlık hizmeti sunan kuruluşlar ve 16 milyar 403.6 milyon TL'si de hanehalkları tarafından gerçekleştirilmiş. Bilindiği gibi SGK, topladığı primler karşılığında harcama yapabiliyor. SGK ve hanehalkları harcamalarının kaynağı bizler olduğumuza göre, resmi yazında ayrı ayrı sunulan bu iki harcamayı birleştirdiğimizde 70 milyar 868.1 milyon TL'lik bir rakamla karşılaşıyoruz ki bunu cepten harcamalar olarak adlandırmakta hiçbir sorun bulunmamaktadır. Buna göre, Türkiye'de, 2015 yılında sağlık hizmetleri için yapılan her 100 TL'lik harcamanın 73 TL'sini yurttaşlar tarafından yapılan, cepten harcamalar oluşturmaktadır. Bu 'küçük' örnekle, Türkiye'de sağlıkta da devletin elinin vatandaşının cebinde olduğunu gösterebilmek mümkün olabilmektedir. Önceki paragrafın sonuna dönecek olursak, burjuvazi-devletin eli yurttaşının, uluslararası sermayenin eli de bağımlı kapitalist devletin cebindedir. Bu elleri ne zaman ceplerimizden çıkartır, cebimizdeki toplumsal irademiz doğrultusunda kullanmayı hedeflersek, önemli bir adım atmış olacağız. Ne dersiniz? Başlayalım mı?

Dosya editörlerimiz tarafından da paylaşıldığı gibi, Evrimsel Tıp dosyamızın, Temmuz-Ağustos sayımızda yayımlanan yazıları dışındaki diğer yazılarını sayfa sınırlılığı nedeniyle bu sayımızda

yayımlıyoruz. Bilindiği gibi, organik evrim günümüzde biyolojinin bir dalı haline gelmiş, konuyla ilgili birçok esere yayımlanma tarihiyle eş zamanlı olarak ulaşılma sorunu da neredeyse yaşanmamaktadır. Bununla birlikte, evrim kavramını bilim dünyasına kazandıran Charles Darwin'in evrim kuramını anlatan eserlerinin yazıldığı 1860'lı yıllara uzansa bile kitaplarının bütünlüklü olarak Türkiyeli okurlara ulaşması çok uzun zaman almıştır. Darwinizm başlığında eserler yayımlanmış olsa da Darwin'in 1859 yılında yayımladığı Türlerin Kökeni başlıklı kitabı, Türkiye'de, 110 yıl sonra Öner Ünal tarafından dilimize çevrilmiş ve 1970 yılında, yaklaşık 111 yıl sonra basılabiliştir. Bununla birlikte, Türkiye'de Darwin'in eserlerinden ilk çeviri, 1871 yılında yayımladığı İnsanın Türeyişi adlı kitabıdır. İç hastalıkları uzmanı Dr. Yavuz Erkoçak tarafından 1968 yılında çevrilmiş ve Sol Yayınları tarafından basılmış olan bu kitapla birlikte, Darwin Türkiye'de okullarla ilk kez ölümünden 84 yıl sonra buluşabilmiştir. Bu dosya çalışmamız dolayısıyla kendisini saygıyla anıyoruz. Evrimsel tıp konusuyla ilgili bilgilerin önemli bir kısmını aynı dekat içinde paylaşmaktan ayrıca mutluluk duyuyoruz. Bu vesileyle dosya editörlerimiz Ergi Deniz Özsoy, Battal Çıplak ve Cem Terzi'ye sizlerin huzurunda bir defa daha teşekkür ediyoruz.

Sevgi ve saygıyla...